

APLIKOVANÁ GEOINFORMATIKA VI

Metody prostorové interpolace

RNDr. Tomáš ŘEZNÍK, Ph.D.

Aplikovaná geoinformatika

Laboratoř geoinformatiky a kartografie

Prostorová interpolace

- Vytváření spojitých povrchů většinou z bodových hodnot studovaného jevu.
- **Interpolace** – skupina metod, které slouží k odhadu neznámých hodnot proměnné v jistých bodech (neměřených) na základě hodnot proměnné v bodech měřených.
- **Extrapolace** – odhad hodnot proměnné vně oblasti definované krajními body měření.
- Naprostá většina interpolačních postupů je založena na principu **prostorové autokorelace** – tedy na předpokladu, že hodnoty odhadované veličiny v lokalitách blízkých si budou více podobné než hodnoty v lokalitách vzdálených.

Aplikovaná geoinformatika

Předpoklady úspěšné prostorové interpolace

- Existence dostatečně reprezentativního vzorku měřených dat vhodné vlastnosti měřené veličiny a typ dat (ordinální, intervalová, poměrová)
- Teoretické i empirické znalosti o povaze prostorové diferenciace studovaného jevu
- Znalost podstaty použitelných interpolačních metod
- Znalost způsobu výběru nejvhodnější metody

Aplikovaná geoinformatika

Další aspekty úspěšné prostorové interpolace

- Způsob prezentace spojitých polí (grid, TIN, izočáry, areály)
- Rozmístění (tzv. sampling) měřených bodů (náhodné x pravidelné)
- Dostupné datové zdroje pro interpolaci
- Vymezení studované plochy – přirozené a administrativní hranice
- Dostupnost bodů měření vně studované plochy

Aplikovaná geoinformatika

Průzkumová analýza vstupních dat

- **Exploratory Spatial Data Analysis (ESDA)**
- Množina statistických metod a speciálních nástrojů, zvláště grafických metod, používaných k lepšímu porozumění datům, k odhalení jejich důležitých vlastností.
- Jejím cílem je zjistit základní informace o charakteru vstupních dat v tomto případě za účelem následné interpolace.

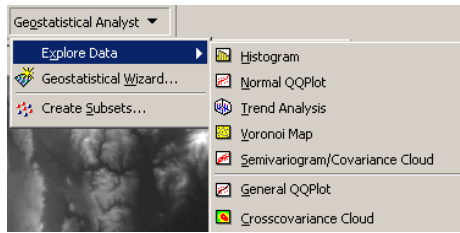
Aplikovaná geoinformatika

ESDA

- Prověření požadavků normality a stacionarity
- Analýza rozdělení hodnot – analýza histogramu
- Výpočet základní popisné statistiky
- Analýza kvantilového grafu
- Možnost transformace dat
- Zkoumání odlehlostí hodnot a jejich případné odstranění
- Analýza trendu a jeho případné odstranění

Aplikovaná geoinformatika

ESDA v prostředí ArcGISu

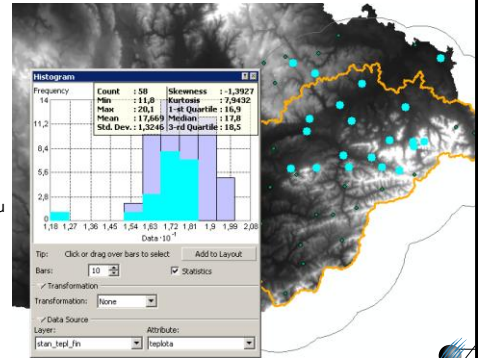
- Možnost interaktivního zkoumání dat (popejení dat s grafy ESDA – pomocí výběru v grafu lze lokalizovat o jaká data se jedná v mapě a naopak)

Aplikovaná geoinformatika

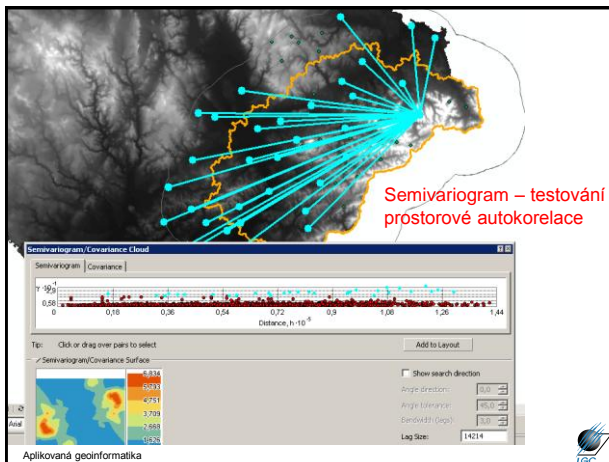

ESDA v prostředí ArcGISu

analýza histogramu

Aplikovaná geoinformatika

Semivariogram – testování prostorové autokorelace

Aplikovaná geoinformatika

Rozdělení metod prostorové interpolace

- Metody interpolace bodů, linií a ploch
- Metody lokální a globální
- Metody exaktní a aproximující
- Metody spojité a zlomové
  - hladké povrchy
  - povrch se zlomy (Thiessenovy polygony)
- Metody deterministické a stochastické
  - chování studovaného jevu lze popsat matematickou fci
  - hodnoty interpolovaného povrchu z daného měřeného vzorku jsou jen jednou z nekonečného množství možných variant.

Aplikovaná geoinformatika

Globální vs. lokální

GLOBÁLNÍ

- Využití všech měřených bodů
- Aplikace jedné funkce na všechny měřené body
- Hladké povrchy, redukce vlivu extrémních hodnot
  - Analýza trendu
  - Regresní modely

LOKÁLNÍ

- Aplikace interpolační funkce opakovaně na část dat (okolí bodu)
- Vliv definice okolí bodu na výsledek interpolace
  - Thiessenovy polygony
  - Kriging

Aplikovaná geoinformatika

Metody exaktní vs. aproximující

- **Exaktní** ve výsledném povrchu zachovávají hodnoty v bodech měření.
- **Aproximující** nahrazují hodnoty v měřených bodech hodnotou vypočtenou, která se více méně liší od hodnoty měřené a je výsledkem použitého algoritmu.

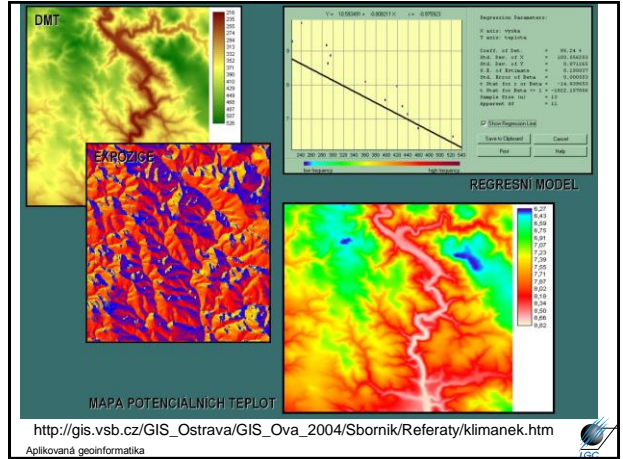
Aplikovaná geoinformatika

Globální interpolátory využívající regresní analýzu

- Vazba mezi hodnotami interpolované veličiny a vybranými jinými atributy studovaného prostoru
- Model závislosti interpolované veličiny (např. teploty) na hodnotách jedné nebo více hodnotách nezávislých (nadmořská výška)
- Sestavení regresní závislosti – metoda nejmenších čtverců

Aplikovaná geoinformatika

Thiessenovy polygony, TIN

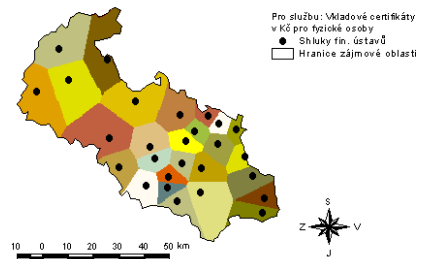
- Konstrukce – viz. přednáška o TINech a triangulaci
- Hodnoty atributů v neměřených místech jsou určeny z hodnot nejbližšího měřeného místa
- Lze jimi definovat zájmovou oblast patřící nějakému bodu
- TIN – viz. další přednáška

Aplikovaná geoinformatika

Thiessenovy polygony, TIN

Obr.5. Servisní oblasti - Thiessenovy polygony

http://gis.vsb.cz/GIS_Ostrava/GIS_Ova_1999/sbornik/Kralova/Kralova.htm

Aplikovaná geoinformatika

Metoda inverzní vzdálenosti (IDW)

- IDW – Inverse Distance Weight
- Předpoklad, že hodnota atributu v určitém bodě je váženým aritmetickým průměrem hodnot okolních měřených bodů
- Váhy určeny jako inverzní vzdálenost měřeného bodu od bodu interpolačního (v ArcGIS parametr **Power**) - záleží na hodnotě exponentu (výchozí je 1 nebo 2)

odhad hodnoty Z

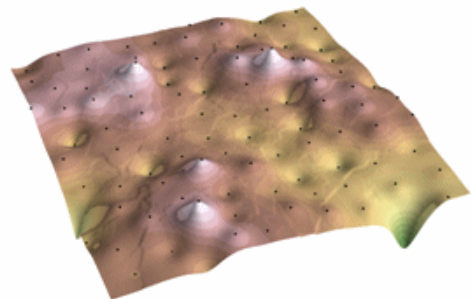
$$\hat{Z} = \frac{\sum_{i=1}^n W_i z_i}{\sum_{i=1}^n W_i}$$

$$W = \frac{1}{d^k} \quad W = e^{-kd}$$

Aplikovaná geoinformatika

Metoda inverzní vzdálenosti (IDW)

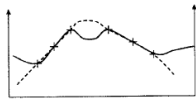

Aplikovaná geoinformatika

Metoda inverzní vzdálenosti (IDW)

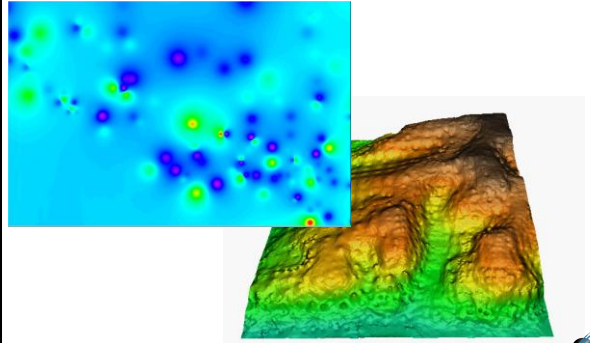
- Protože IDW je založena na lokálním průměrování, neposkytuje odhady mimo rozsah hodnot měřených bodů. Výsledkem jsou často nereálné tvary výsledného povrchu
- Vznik tzv. bulls eyes
- Závislost na způsobu definování okolí, ze kterého se interpoluje (viz. cvičení)

Aplikovaná geoinformatika

Metoda inverzní vzdálenosti (IDW)

Aplikovaná geoinformatika

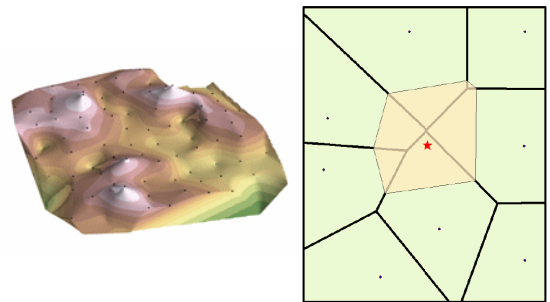
Natural neighbor interpolation

- Metoda podobná IDW, jiný postup pro počítání vah
- Nejprve se vytvoří Thiessenovy polygony, které definují okolí jednotlivých bodů
- Konkrétní bod – nový polygon, váhy jsou určeny podílem plochy, která vznikne překryvem nového polygonu s původními
- Spolehlivé pro velké objemy dat (napsali v helpu ArcGISu ☺)

Aplikovaná geoinformatika

Natural neighbour interpolation

Aplikovaná geoinformatika

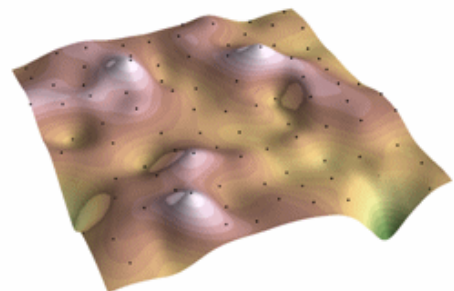
Splínové funkce

- Matematicky definované křivky, které po částech a exaktně interpolují jednotlivé body povrchu, lokální interpolace
- Hladké křivky, kontinuální spojení jednotlivých částí interpolovaného povrchu
- Povrch je interpolován tak, aby procházel co nejbližně měřeným bodům a také aby zachoval podmínku minimální křivosti

Aplikovaná geoinformatika

Splínové funkce

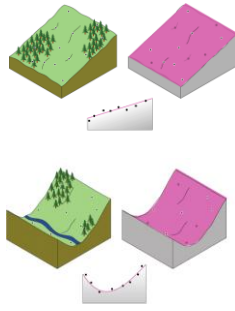

Aplikovaná geoinformatika

Interpolace pomocí trendu

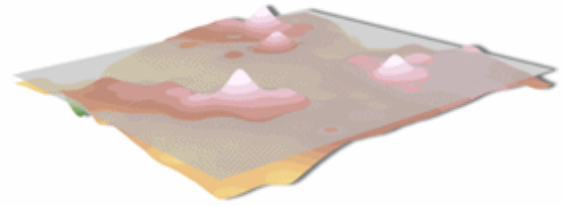
- Globální metoda
- „Napasování“ hladkého povrchu, který je určen matematickou funkcí na daný povrch
- Princip je v mnohonásobné regresi hodnot atributu oproti geografickým souřadnicím

Aplikovaná geoinformatika

Srovnání interpolace pomocí trendů a IDW

IDW – podkladový rastr
Trend – (šedě průhledně)

Aplikovaná geoinformatika

Jiné interpolační algoritmy

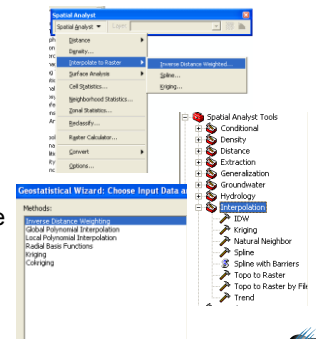
- **Lokální polynomická interpolace**
  - regresní závislost se počítá vždy jen pro určitou část interpolovaného povrchu
- **Radial basis functions**
  - exaktní interpolátor využívající splinové funkce a umělé neuronové sítě
- **Prostorové klouzavé průměry**
  - modifikace IDW – nová hodnota vypočtená např. z prostého (neváženého) průměru, z modu.
- ...
- Geostatistické metody – **Kriging** → viz příště

Aplikovaná geoinformatika

Jak je to v ArcGIS

- Spatial Analyst
- Spatial Analyst Tools
- Geostatistical Analyst
- 3D Analyst
- Např. IDW lze nalézt ve všech třech variantách, liší se možnostmi zadávání parametrů interpolace

Aplikovaná geoinformatika

